

Limitations in accounting choices caused by the use of accounting software

Petra Srnišová

University of Economics in Bratislava
Faculty of Economic Informatics, Department of Accounting and Auditing
Dolnozemska cesta 1, 852 35 Bratislava, Slovak Republic
E-mail: srnisova@outlook.com

Abstract: *This paper deals with the implementation of the most frequent situations arising from Slovak accounting legislation, in which it is possible to choose a method of accounting within accounting software. We will focus on tangible and intangible long-lived assets and inventories, and three types of software will serve as the basis for the analysis. We will examine whether the software supports the application of all possible alternatives, or if the software offers its own pre-set option. If any form of software cannot fully support all options arising from accounting legislation, it forces accounting entities to keep supplementary records and calculations outside said software. If accounting entities adapt their accounting policy to the options and limitations of the software they use, it may result in making compromise and threaten the compliance with the principle of true and fair view.*

Keywords: *accounting choice, measurement, ERP system, accounting software*

JEL codes: *M40, M41*

1 Súčasný stav - úvod do problematiky

Účtovné softvéry výrazne uľahčili spôsob vedenia účtovníctva. Vzhľadom na veľký objem informácií a na čas potrebný na spracovanie údajov sa účtovný softvér stal veľmi užitočným nástrojom pre účtovníkov, ktorý im umožní vykonávať svoju prácu rýchlejšie a efektívnejšie. (Dimitriu, O. & Matei, M., 2015) Prijatím Zákona č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov (ďalej „zákon o účtovníctve“) v roku 2002 bola rozšírená možnosť použitia výpočtovej a inej techniky pri vedení účtovníctva. Účtovné záznamy v písomnej a technickej forme boli uznané za rovnocenné. Cieľom bolo, aby systém účtovníctva nepredstavoval brzdu v ďalšom vývoji, predovšetkým v súvislosti s využitím informačných technológií. Účtovníctvo je súčasťou podnikového informačného systému, ktorý účtovnej jednotke umožňuje plánovať a riadiť niekoľko oblastí, napríklad výrobu, logistiku, marketing a predaj, financie, ľudské zdroje a iné. Jadrom podnikového informačného systému sú ERP aplikácie. ERP je skratka pre „plánovanie podnikových zdrojov“ (z angl. Enterprise Resource Planning). Ide o typový aplikačný softvér, ktorý je zameraný na podporu plánovania a riadenia hlavných interných procesov prebiehajúcich v podniku s tým, že svojou funkcionalitou môže zasahovať do operatívnej, taktickej, ale aj do strategickej úrovne riadenia. (Jurík, 2017) Správne zvolená a správne nastavená ERP aplikácia predstavuje pre podnik nenahraditeľný zdroj informácií.

Pre ERP aplikácie (ďalej len „softvér“) je charakteristická ich modulárna architektúra. Účtovné doklady sú zadávané v jednotlivých moduloch, tiež nazývaných agendy, napríklad dodávateľské faktúry, odberateľské faktúry, pokladnica, banka, majetok, mzdy, sklady a pod. Jednotlivé moduly sú vzájomne prepojené a umožňujú spárovanie príjemky s dodávateľskou faktúrou, výdajky s odberateľskou faktúrou, bankových výpisov s odberateľskými aj dodávateľskými faktúrami a pod. Na základe tohto prepojenia dokladov nie je nutné duplicitne zadávať rovnaké dáta, čo pre používateľov znamená časovú úsporu a elimináciu chýb. Jednotlivé moduly sú často spracovávané rôznymi osobami. Dnešné softvéry umožňujú vytvorenie vlastného používateľského prístupu pre každého používateľa. S používateľským prístupom sú spojené prístupové práva, ktoré umožňujú obmedziť prístup konkrétneho používateľa k modulom, dátam alebo funkciám, ktoré nezodpovedajú jeho pracovnej náplni a

kompetenciám. Znižuje sa tým nielen riziko neodborného zásahu do údajov, ale tiež riziko úniku a zneužitia informácií.

Účetníctvo je v Slovenskej republike upravené záväznými právnymi normami a sú predpísané záväzné vzory výkazov účtovnej závierky. Jedným z hlavných kritérií pri výbere softvéru by preto mala byť úroveň zapracovania aktuálnej legislatívy, pričom aktualizácie softvéru súvisiace so zmenami legislatívy sú samozrejmosťou. Iba potom môže softvér na vedenie účtovníctva spĺňať jednu zo svojich hlavných výhod: schopnosť kedykoľvek a okamžite poskytnúť informácie o finančnej situácii a finančnej výkonnosti účtovnej jednotky a prezentovať ich vo forme výstupu požadovanom vedením účtovnej jednotky, štátnymi inštitúciami či veriteľmi. Mal by byť schopný poskytnúť rýchle a spoľahlivé výstupy nielen pre účely účtovníctva, ale aj pre iné, prevažne štátnymi inštitúciami vyžadované účely: daňové priznania, štatistické hlásenia a podobne.

Napriek tomu, že je účtovníctvo upravené záväznými právnymi normami, existujú oblasti, ktoré umožňujú alternatívny prístup účtovnej jednotky alebo majú odporúčací charakter. Účtovným jednotkám je poskytnutý priestor pre uplatnenie individuálneho prístupu a pre zohľadnenie ich osobitých potrieb, ktoré sú ovplyvnené viacerými faktormi: predmetom vykonávanej činnosti, prostredím, v ktorom svoju činnosť vykonávajú alebo osobami, ktoré ich činnosť spravujú. Faktorom ovplyvňujúcim rozhodovacie procesy v oblasti účtovníctva môže byť aj softvér, ktorý účtovná jednotka používa na vedenie účtovníctva, jeho možnosti a limity. Rozhodovacie procesy v oblasti účtovníctva môžu byť tiež ovplyvnené mierou znalosti, resp. neznalosti funkcionality softvéru zo strany používateľov.

2 Metodológia a zdrojové údaje

V príspevku sa budeme zaoberať najčastejšími situáciami vyplývajúcimi zo slovenskej právnej úpravy účtovníctva, pri ktorých je voľba spôsobu účtovania alebo oceňovania majetku v kompetencii účtovnej jednotky. Využitím metódy selekcie ich rozdelíme do dvoch tematických okruhov: dlhodobý hmotný a nehmotný majetok a zásoby. Následne budeme na vzorke troch softvérov analyzovať, akým spôsobom dané situácie riešia. Zaujímá nás, či softvér umožňuje aplikovať všetky možné alternatívy, prípadne či softvér ponúka svoju vlastnú prednastavenú alternatívu. Zdrojom informácií pre analýzu vybraných softvérov sú príručky používateľa.

Za vzorku sme si zvolili tri náhodne vybrané bežne dostupné krabicové softvéry: Omega podvojný účtovníctvo, Pohoda ekonomický systém a MRP K/S. Za „krabicový softvér“ považujeme softvér, ktorý je určený pre širokú distribúciu a predaj vopred neznámym užívateľom, čo znamená, že predávaný softvér nie je špeciálne upravovaný na podmienky kupujúceho. (Účetníctvo a dane, 2014) Softvéry tvoriace vzorku sú využívané účtovnými jednotkami, ktoré vedú účtovníctvo interne vlastnými zamestnancami, ale aj účtovnými firmami, ktoré sa špecializujú na vedenie účtovníctva pre iné spoločnosti.

3 Výsledky a diskusia

V oblasti **dlhodobého hmotného a nehmotného majetku** umožňuje každý z porovnávaných softvérov osobitnú evidenciu majetku. Pre každý majetok je možné založiť samostatnú kartu majetku, na ktorej sú zaznamenané všetky dôležité informácie týkajúce sa daného majetku: prvotné ocenenie, dátum obstarania, dátum zaradenia do používania, spôsob nadobudnutia, umiestnenie a pod. Priamo z evidencie majetku je možné vytvárať rôzne tlačové zostavy a formuláre, napríklad protokol o zaradení do používania, inventúrny súpis dlhodobého majetku, protokol o vyradení z používania a iné.

V závislosti od spôsobu obstarania dlhodobého majetku ho účtovná jednotka ocení obstarávacou cenou, vlastnými nákladmi alebo reálnou hodnotou. Najčastejším spôsobom obstarania dlhodobého majetku je kúpa. Nakúpený dlhodobý majetok sa ocení obstarávacou

cenou, ktorú tvorí cena, za ktorú sa majetok obstaral vrátane nákladov súvisiacich s obstaraním a všetky zníženia tejto obstarávacej ceny. (zákon o účtovníctve) Z definície obstarávacej ceny vyplýva, že proces obstarania dlhodobého majetku môže trvať dlhšie časové obdobie a ocenenie môže tvoriť súčet niekoľkých súm. Tu vzniká priestor na výskyt chýb a nesprávností, napríklad náklady súvisiace s obstaraním dlhodobého majetku sa nepriradia k majetku, s ktorým súvisia, ale zaúčtujú sa ako náklad bežného účtovného obdobia. Vznik takýchto chýb možno eliminovať tým, že softvér umožní priradiť účtovné doklady k obstarávanému dlhodobému majetku. Identifikovali sme, že iba jeden z troch porovnávaných softvérov podporuje evidenciu procesu obstarávania majetku tak, aby súčet súm tvoriacich ocenenie majetku nebolo potrebné vypočítať a zadať ručne, bez potreby akejkoľvek dodatočnej evidencie mimo softvéru. Do karty majetku umožňuje pridávať položky, ktoré budú súčasťou ocenenia majetku, a po pridaní každej položky sa ocenenie majetku aktualizuje. Keď je proces obstarávania ukončený a majetok je pripravený na používanie, je nutné v softvéri vykonať operáciu zaradenia majetku. Softvér umožňuje automatické zaúčtovanie zaradenia majetku. Z hľadiska používateľa softvéru považujeme možnosť evidencie procesu obstarávania za banálnu, no pritom veľmi efektívnu a nápomocnú funkciu.

Účtovná jednotka rozoznáva účtovné odpisy a daňové odpisy dlhodobého majetku. Daňové odpisy vychádzajú zo Zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov (ďalej „zákon o dani z príjmov“) a používajú sa pri vyčísl'ovaní základu dane z príjmov účtovnej jednotky za zdaňovacie obdobie. Účtovné odpisy sú upravené zákonom o účtovníctve a účtovná jednotka odpisuje dlhodobý majetok v súlade s účtovnými zásadami a účtovnými metódami. (Máziková, K., Mateášová, M. & Ondrušová, L., 2016) Na základe predpokladaného použitia dlhodobého majetku zostaví účtovná jednotka odpisový plán a stanoví metódu odpisovania. Podľa toho, či sa opotrebenie dlhodobého majetku spája s dobou jeho použiteľnosti alebo s výkonomi, ktoré možno využitím dlhodobého majetku dosiahnuť, zvolí účtovná jednotka časové metódy alebo výkonové metódy odpisovania. Možností troch porovnávaných softvérov v oblasti odpisovania dlhodobého majetku sú na rôznych úrovniach. Všetky tri softvéry umožňujú nastaviť rôzny daňový a účtovný odpis. Z časových metód odpisovania podporujú rovnomerné aj zrýchlené odpisy. Pri jednom softvéri sme identifikovali obmedzenie pre zrýchlené odpisovanie, ktorého zvolenie bolo možné iba za podmienky, že účtovný a daňový odpis sú zhodné. Možnosť voľby výkonových odpisov je iba u jedného z porovnávaných softvérov. Začiatok odpisovania dlhodobého majetku stanoví účtovná jednotka v odpisovom pláne. Nie je neobvyklé, ak účtovná jednotka určí začiatok odpisovania od mesiaca nasledujúceho po mesiaci zaradenia dlhodobého majetku do používania. Dva z troch porovnávaných softvérov však za začiatok odpisovania považujú dátum zaradenia majetku do používania. Účtovná jednotka je tak nútená podriaďiť svoju účtovnú politiku softvéru.

Identifikované rozdiely vo funkcionalitách jednotlivých softvérov v oblasti dlhodobého majetku považujeme vcelku za významné. Nesprávne zvolený softvér, ktorý obsahuje iba základné a jednoduché funkcie, nekorešponduje s vnútornými predpismi účtovnej jednotky, vedie k nutnosti dodatočnej evidencie mimo účtovného softvéru. Tým sa vytráca jedna z hlavných výhod účtovného softvéru ako zdroja informácií uložených na jednom mieste, prístupných pre niekoľko modulov, bez nutnosti duplicitného zadávania údajov.

Pri analýze modulu **zásob** sme podobne ako pri dlhodobom majetku zistili rozdiely vo funkcionalitách porovnávaných softvérov. Skladová evidencia ako súčasť „krabicového softvéru“ dokáže uspokojiť požiadavky mikro účtovnej jednotky a malej účtovnej jednotky. Väčšina softvérov na trhu je zameraná najmä na evidenciu zásob tovaru. Prepojenie skladovej evidencie účtovného softvéru s registračnými pokladňami a e-shopmi sa stáva štandardom. Nespornou výhodou prepojenia skladovej evidencie s účtovníctvom je minimalizácia duplicitného zadávania tých istých údajov. Softvér dokáže z vyplnenej príjemky preniesť údaje

o nakúpenom tovare, jeho množstve a cene do prijatej faktúry, respektíve opačne. Vyplní aj údaje o dodávateľovi. Znamená to, že v jednom kroku dokážeme vytvoriť niekoľko súvisiacich účtovných dokladov a tiež ich zaúčtovať. Podobne, pri predaji tovaru postačuje vyplniť výdajku, resp. faktúru. Na základe vyplnenej výdajky softvér zaúčtuje výdaj zo skladu, údaje o tovare prenesie do vystavenej faktúry a tú následne zaúčtuje, prípadne naopak, na základe vystavenej faktúry softvér vygeneruje výdajku. Závisí zväčša od nastavenia softvéru, či tieto úkony vykoná automaticky, alebo až na pokyn používateľa.

Žiadny z troch porovnávaných softvérov nie je vyvinutý tak, aby plne podporoval všetky alternatívne možnosti oceňovania a účtovania zásob vyplývajúce z právnej úpravy účtovníctva. Účtovná jednotka, ktorá nemá povinnosť overenia účtovnej závierky audítorm, má možnosť zvoliť si z dvoch spôsobov účtovania zásob: spôsob A, založený na priebežnej evidencii zásob, alebo spôsob B, založený na periodickej evidencii zásob. Môžeme konštatovať, že všetky tri porovnávané softvéry umožňujú obidve alternatívy.

Zásoby môže účtovná jednotka obstarat' kúpou z externého prostredia alebo ich vytvoriť vlastnou činnosťou. Evidenciu zásob vlastnej výroby podporuje iba jeden z troch porovnávaných softvérov. Ostatné dva softvéry evidenciu vlastných výrobkov nevyklučujú, no účtovná jednotka musí vynaložiť dodatočné úsilie súvisiace s nastavením softvéru. Navyše jej vznikajú zvýšené požiadavky na podpornú evidenciu mimo softvéru. Spôsob obstarania zásob vplýva na aj výber oceňovacej veličiny: nakúpené zásoby oceňujeme obstarávacou cenou a zásoby vytvorené vlastnou činnosťou oceňujeme vlastnými nákladmi. Obstarávaciu cenu nakúpených zásob tvoria aj náklady súvisiace s obstaraním. Všetky tri porovnávané softvéry dokážu rozpočítať vedľajšie náklady na jednotlivé položky nakupovaných zásob. Pri každom softvéri sme však identifikovali určitý stupeň obmedzení, ktoré nepočítajú so širokou škálou situácií, ktoré môžu v praxi nastať. Účtovná jednotka je potom nútená viesť dodatočnú evidenciu mimo softvéru.

V súlade s právnou úpravou účtovníctva má účtovná jednotka pri ocenení úbytku rovnorodých zásob možnosť voľby z dvoch alternatív: ocenenie váženým aritmetickým priemerom alebo metódou FIFO. V prípade zásob, ktorých cena sa v priebehu času zvyšuje, je vhodnejšie použiť ocenenie váženým aritmetickým priemerom. Naopak pre zásoby, ktorých cena má klesajúcu tendenciu, je vhodnejšia metóda FIFO. (Pakšiová, R., Kubaščíková, Z. & Kršeková, M., 2015) Ocenenie úbytku rovnorodých zásob ovplyvní výsledok hospodárenia účtovnej jednotky, preto by sa účtovná jednotka mala rozhodnúť pre metódu, ktorá jej umožní dosiahnuť priaznivejší výsledok hospodárenia. Obidve alternatívy sú podporované len u dvoch porovnávaných softvéroch, tretí softvér oceňuje úbytok rovnorodých zásob len váženým aritmetickým priemerom.

Účtovná jednotka by sa mala zoznámiť s funkciami konkrétneho účtovného softvéru ešte skôr, ako pristúpi k jeho zakúpeniu. V opačnom prípade môže dôjsť k nepríjemným zisteniam, ktoré si vyžadujú zmenu účtovných metód. Zmena v používaní účtovných metód je v rozpore so zásadou continuity v používaní účtovných zásad a účtovných metód. Nedodržanie tejto zásady sťažuje porovnateľnosť údajov v účtovných závierkach viacerých účtovných období. Porovnateľnosť informácií umožňuje používateľom identifikovať podobnosti a rozdiely medzi dvomi javmi. (Kršeková, M. & Pakšiová, R., 2015) Účtovné metódy môže účtovná jednotka zmeniť, ak to umožňuje právna úprava a ak je to v súlade s požiadavkou verného a pravdivého zobrazenia skutočností. Ide predovšetkým o zmeny v metóde oceňovania konkrétneho druhu majetku alebo konkrétneho záväzku a zmeny v metóde odpisovania dlhodobého majetku. (Šlosárová & Blahušiaková, 2017) Ak účtovná jednotka zmení účtovné metódy, postupuje tak, že ich uplatní od prvého dňa účtovného obdobia. O zmene v používaných účtovných metódach informuje v účtovnej závierke v poznámkach.

Záver

Analýzou troch bežne dostupných softvérov sme prišli k záveru, že nie sú vyvinuté tak, aby plne podporovali všetky alternatívne možnosti vyplývajúce z právnej úpravy účtovníctva. Jedným z hlavných prínosov nasadenia účtovného softvéru je zoskupenie informácií na jednom mieste, prístupných pre viac modulov a používateľov súčasne, bez nutnosti duplicitného zadávania údajov. Ak chce účtovná jednotka z tejto výhody profitovať, je nútená robiť kompromisy a prispôbiť svoju účtovnú politiku možnostiam používaného softvéru. V opačnom prípade sa nevyhne používaniu podpornej evidencie a výpočtom mimo softvéru, čím sa vytráca jedna z jeho hlavných výhod.

Zistené nedokonalosti porovnávaných softvérov nás vedú k záveru, že ľudský faktor ostáva nenahraditeľný aj v dobe smerujúcej k stále vyššej automatizácii účtovníctva. Účtovní odborníci sú a naďalej budú pre účtovnú jednotku potrební. Ich úlohou je implementácia aktuálnych právnych predpisov do účtovných metód používaných účtovnou jednotkou a dohľad nad ich dodržiavaním. Ešte väčší dopyt po účtovných odborníkoch sa javí na strane výrobcov softvérov. So zvyšujúcou sa automatizáciou účtovníctva môžeme predpokladať, že potreba zamestnávať účtovného odborníka sa presunie od koncových používateľov softvérov k výrobcovi softvérov. Pri tvorbe softvéru je nevyhnutná priama a neustála spolupráca programátora s účtovníkom, ktorý pozná potreby, požiadavky a problémy používateľov. Programátor ich následne dokáže zohľadniť pri tvorbe softvéru. Účtovní odborníci s výbornými znalosťami účtovníctva a so skúsenosťami z praxe pracujúci pre výrobcu softvérov sú zárukou pre kvalitný softvér s jednoduchým, logickým a intuitívnym ovládaním.

Literárne zdroje a iné odkazy

- Dimitriu, O. & Matei, M. (2015). Cloud accounting: a new business model in a challenging context. *In International Conference on Emerging Markets Queries in Finance and Business: 24th – 25th October 2014, Bucharest, Romania*. Amsterdam: Elsevier B.V., pp. 665-671
- Jurík, P. (2017). Aktuálne trendy v ERP aplikáciách. *Ekonomika a informatika: vedecký časopis FHI EU v Bratislave a SSHI*, vol.15(1), pp. 29-37.
- Kros a.s. (2016). *Omega – podvojný účtovníctvo. Príručka užívateľa*. Retrieved from: https://www.kros.sk/tmp/asset_cache/link/0000107210/2016_06_Prirucka_Omega.pdf
- Kršková, M. & Pakšiová, R. (2015). Financial reporting on information about the financial position and financial performance in the financial statements of the public sector. *In Finance and risk 2015: proceedings of the 17th international scientific conference: 23. - 24. november 2015, Bratislava, Slovak Republic*. Bratislava: Publishing house EKONÓM, pp. 136-145
- Máziková, K., Mateášová, M. & Ondrušová, L. (2016). *Účtovníctvo podnikateľských subjektov I*, Bratislava: Wolters Kluwer.
- MRP Informatics, s.r.o. (2012). *MRP K/S, účetní agendy*. Retrieved from: <https://mrp.sk/download/manualy/ks/mrpks-ucto.pdf>
- Pakšiová, R., Kubaščíková, Z. & Kršková, M. (2015). Valuation of all fungible items' assets reduction and its influence on measuring companys' performance. *In Financial management of firms and financial institutions: proceedings: 10th international scientific conference: 7th - 8th september 2015, Ostrava, Czech Republic*. Ostrava: VŠB – Technical university of Ostrava, pp. 921-928.
- Stormware s.r.o. (2016). *Ekonomický systém Pohoda. Príručka užívateľa*. Retrieved from: https://www.stormware.sk/download/guide_POHODA_2016_SK.pdf
- Šlosárová, A. & Blahušiaková, M. (2017). *Analýza účtovnej závierky*, Bratislava: Wolters Kluwer.
- Účtovníctvo a dane (2014). *Krabicový softvér a zrážková daň podľa zákona o dani z príjmov v roku 2014*. Retrieved from: https://www.uad.sk/33/krabicovy-softver-a-zrazkova-dan-podla-zakona-o-dani-z-prijmov-v-roku-2014-uniqueiduchxzASYZNbaPiNpHHX2-_JSZHyJ-QUJsPTwVrguwZk/

*Janské Lázně 2018
harmonizace*

Účetnictví a auditing v procesu světové

Zákon č. 431/2002 Z. z. o účetnictví v znení neskorších predpisov.
Zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov.